

२०४४ को पत्र क्रान्ति

सौरभ

अवधि : ३० असोज २०४४-२ असार २०४५ (१६ अक्टोबर १९८७ देखि १६ जुन १९८८) सम्म जम्मा २४२ दिन (पत्रिका ननिस्केको ४ दिन नजोडेर, नपाइएको २ अङ्क जोडेर) ।

माध्यम : गोरखापत्र दैनिक ।

पृष्ठभूमि : बहुदलवादी भएको र सम्पादन शैलीलाई नपचाएको कारण अनेकौं वर्षदेखि खास जिम्मेवारी रहित नाइट डचुटीमा राखिएको थियो । पुराना सम्पादकले उज्यालो हेर्न नदिने (उनको अङ्ग्रेजी चाहिँ थियो आउट अफ लाइट) नीतिअन्तर्गत त्यस्तो डचुटीमा राखिएको थियो । नयाँ सम्पादकले जिम्मेवारी दिने नाउँमा पाठकको पत्र पनि हेर्ने दायित्व दिए । त्यसभन्दा अघि पत्र स्तम्भ चौथो तहको कारिन्दाले हेर्थ्यो । नयाँ आएका सम्पादक जोसुकै र जस्तोसुकै भए पनि ऊ सक्षम छ भनेर देखाउन र पूर्व सम्पादकलाई कुनै हालतमा फर्कन नदिन यो एक उपायको रूपमा सुरु गरिएको रणनीति थियो छापालाई लोकप्रिय बनाउन । यसैले यसमा बहालवाला सम्पादक एक गौण पात्र भएकाले उनको नाम लिइएको छैन ।

सुरुमै अघोषित नियम

फोहर भयो, अँध्यारो भयो, पानीमा ढल गनायो, बाटो अवरुद्ध भयो, मन्दिर जीर्ण भयो, सामान महङ्गो भयो भन्ने किसिमका गुनासाहरू नछाप्ने किनभने सहरै र अझ देशै त्यस्ता कुराले भरिएको थियो । साध्य थिएन त्यस्तो छापेर, कसले सुन्ने

र समाधान गर्ने ? जुन अहिले पनि छ । १७ पुस २०४४ मा एउटा त्यस्तो चिट्ठी आएको पनि छ र नछान्ने नीतिबारे भनिएको पनि छ । त्यसो हुँदाहुँदै पनि केही अपवादका रूपमा फोहोरसम्बन्धी पत्रहरू छापिएका छन् । केही पुलहरूबारे पनि ।

सम्बन्धित निकाय भन्ने तारो अस्पष्ट भएको वाक्यांश नै नछान्ने । कि तोकेर हिराएको छान्ने कि सम्बन्धित निकाय काटेर आफैँले नाम थपिदिने । अधिल्ला सम्पादकहरूले आफू कोपभाजन हुनबाट बच्न हतियार नै भुत्ते पार्ने गरिआएकोमा त्यसलाई त्याग्ने ।

उपनामका, सङ्क्षिप्त रूपका र उपनाम जोडिएका पत्र नछान्ने, छान्नु परे जोडिएको उपनाम काट्ने किनभने बेनामी पत्र प्रेषकले आफ्नो परिचय नखुलाएको चिठीले उसको भनाइलाई नै हल्का गराउँछ । अपवाद तर ३० कात्तिकमा नामको अधिल्लो अक्षर भएको एउटा नाम छापिन पुगेको छ । र, ठेगाना नभएका पत्रहरू थुप्रै छन् ।

महिलाको पत्र आए आँखै चिम्लिएर छापिहाल्ने जस्तोसुकै होस् । यसै त कम लेख्छन् त्यसमाथि आकर्षण थपिन्छ । विदेशबाट पत्र आए अझ विदेशीले अङ्ग्रेजीमा लेखेर पठाए पनि विषय नहेरी अनुवाद गरेर छापिदिने । देखावटी सही, स्तर बढ्छ ।

गोरखापत्रका आफ्ना विषयका आलोचना आए पनि छान्ने, प्रशंसा छाड्दै नछान्ने । नभन्दै १९ वैशाख २०४५ मा एउटा लाइन यस्तो छान्न पाइयो - २००३ असोज २९ गते मङ्गलवार- आफ्नो प्रशंसामा आएको भन्दा अर्ति दिने चिट्ठी चाहिएको छ भन्ने सूचना छापिएको रहेछ । आजै त्यो पढ्न पुग्यौँ र फेरि छापेका छौँ ।

विषय परिवर्तन गर्दै छान्ने । त्यसोभए पाठकलाई पूरै चिट्ठी स्तम्भ पढ्न भर्को लाग्दैन । एउटै विषयका धेरै भए संस्थानकै कर्मचारीहरूलाई भए पनि विविध विषयमा लेख्न लगाउने तर त्यस्तो गर्नु परेन ।

शीर्षक तेजिलो राख्ने (क्याचीको अर्थमा) । चिट्ठी खँदिलो नभए पनि, त्यसो भएपछि विस्तारै चिट्ठी खँदिलो आउन थाल्छन् । यसका निमित्त करिब ३० दिन पर्खनुपयो । किनभने हामीसँग पाठकलाई उचाल्ने आँटिलो हुनलाई अप्रत्यक्ष रूपमा सन्देश दिने र आक्रमक हुनसक्ने यही मात्रै एउटा हतियार थियो ।^१

सम्भव भएसम्म खाँदेर आँखै तिर्मिराउने गरी छान्ने, बढी भन्दा बढी पत्रले ठाउँ पाउन छिट्टै छिट्टै छान्न पाइए लेख्नेहरूले लेख्ने जाँगर गर्नेछन् । सामग्री पाइने छ ।

^१ पाठकको पत्र स्तम्भको सम्पादन कार्य आफूले सम्हालेका नौ महिना अवधिमा प्रकाशन भएकामध्ये केही छानिएका शीर्षकहरूलाई छापिएको मितिसहित अनुसूचीमा राखिएको छ ।

यसरी सुरुमै प्रारूपबारे मनमनै योजना नबनाएको भए परिवर्तन सम्भव हुने थिएन । सल्लाह कसैसँग गर्नसक्ने अवस्था पनि थिएन । अधिकांश आफ्ना पूर्वाग्रह भन्दा कुरा लगाइदिने र सिर्जनात्मक कुरालाई रोक्ने वा बिगार्ने बानीका अभ्यस्त थिए । मनका कुरा धुत्ने र दुई पक्षको कुरा लगाएर भगडा गराइदिन कुख्यात पनि थिए । यी सबै सम्पादक हुने लाइनमा थिए त्यति बेलै ।

शीर्षकले दिएको नतिजा

२३-३० भदौ २०४४	प्राप्त चिट्ठी २८ मात्र
२ फागुन २०४४	गएको हप्ता प्राप्त चिट्ठी १७३, स्वीकृत ६०, विचारणीय १०१,
८ फागुन	गएको हप्ता प्राप्त चिट्ठी १६६, स्वीकृत ८३
१७ फागुन	गएको हप्ता प्राप्त चिट्ठी २०२, स्वीकृत ११३, जवाफको निम्ति प्रेषित १९
२३ फागुन	गएको हप्ता प्राप्त चिट्ठी २५२, स्वीकृत १००, जवाफको निम्ति प्रेषित ३
३० फागुन	गएको हप्ता प्राप्त चिट्ठी २२२, स्वीकृत ६७, जवाफको निम्ति प्रेषित ३, विचारणीय ५
७ चैत	गएको हप्ता प्राप्त चिट्ठी १४५, स्वीकृत ७५, विचारणीय १
२५ वैशाख २०४५	गएको हप्ता प्राप्त चिट्ठी २२१, स्वीकृत ४५
२ जेठ	गएको हप्ता प्राप्त चिट्ठी २६८, स्वीकृत ७७, विचारणीय १
२३ जेठ	गएको हप्ता प्राप्त चिट्ठी २२२, स्वीकृत ४९, जवाफको निम्ति प्रेषित ९, विचारणीय १
३० जेठ	गएको हप्ता प्राप्त चिट्ठी २१८, स्वीकृत ६७, विचारणीय १२

यसले प्राप्त पत्र, स्वीकृत, अस्वीकृत, जवाफका निम्ति, विचारणीय आदि वर्गमा ठूला अन्तरालहरू देखाएको छ । तर भदौ २०४४ सम्म प्रतिहप्ता २८ ओटा पत्रहरू आउने गरेकोमा नौ महिनापछि जेठ २०४५ सम्ममा भण्डै दस गुणा (२८० लाई १२ कम) पत्र सङ्ख्या बढेको पनि देखाएको छ ।

पक्ष र विपक्ष

रणनीति	दबाब र षड्यन्त्र
१९ कात्तिक २०४४ - स्पष्ट रूपमा नाम तथा ठेगाना उल्लेख नगरी छोटकरीमा नामका पहिला अक्षरहरू मात्र वा समूहका नाम मात्र लेखिएको कुनै पनि चिट्ठी प्रकाशित गरिने छैन भन्ने सूचना दिइयो ।	सम्पादकलाई चिट्ठी स्तम्भ नै मन्त्रालयले हटाउन लगाउँदैछ भन्ने हल्ला पूर्व प्रधान सम्पादकको टोलीले व्यापक बनायो । नभन्दै ९ मङ्सिर २०४४ मा एक पाठकले लेखे पनि - सम्पादकलाई चिट्ठी स्तम्भ हटाइदछ रे हो ? र यसको खण्डन भयो ।
१६ मङ्सिर २०४४ - चिट्ठी स्तम्भमा उठाइएका समस्याहरूबारे सम्बन्धित क्षेत्रको ध्यानाकर्षण	बहालवाला सम्पादक हटे भने त्यो चिट्ठी स्तम्भ हेर्ने उपसम्पादककै कारण हट्नेछ भन्ने सन्देश

<p>गरी स्पष्टीकरण समेत प्रकाशित गरिदैंछ। यो सूचनाको कारण थियो सम्बन्धित कार्यालय नै जवाफका निमित्त आएपछि पूर्व प्रधान सम्पादकको टोलीले खडा गर्न खोजेको समस्या स्वतः हट्नेछ। तर यो जवाफ लिने कार्यलाई १० पुस २०४४ पछि मात्र रूप दिन सकियो।</p>	<p>त्यो विरोधी टोलीले फेरि व्यापक गर्‍यो। २८ पुस २०४४ को अड्डामा त्यो चिट्ठी स्तम्भ सम्पादन गर्ने व्यक्ति सौरभ हो भन्ने स्पष्ट नै पारियो। यसबाट बहालवालामा खलबली चलनु स्वाभाविक थियो। यसर्थ कार्यालयवाहिर एक बैठकको आयोजना गरियो र उनलाई अप्ठ्यारो नपने ग्यारेण्टी गरियो। यसका दुईमध्ये एक साक्षीको निधन भैसकेको छ।</p>
<p>१० पुस २०४४ - चुनौती स्वीकार गर्ला कि ? शीर्षकमा एक पाठकले अवैध भिडियोहरू किन खुल्ला रूपमा देखाइन्छ भन्ने गुनासो गरेका छन्। (उनको गुनासो त्यो ताका सयौंका सङ्ख्यामा चलेका अश्लील प्रदर्शन केन्द्रहरूतिर लक्षित छ) त्यसमा वाग्मती अञ्चलाधीश कार्यालयले अढाई सय जति जफत गरिसकिएको र अरू पनि गरिने जनाएको छ। वाग्मती प्रहरी कार्यालयले पनि त्यस्तै जनाएको छ। जबकि गोरखापत्रले जवाफका निमित्त चिट्ठी लगे लगत्तै जफत गरेर यस्तो जवाफ तयार गरिएको थियो।</p>	<p>यो साता सहायक अञ्चलाधीशको एक लेख छापिदिनुपर्ने दबाव दिँदै संस्थानका प्रशासन प्रमुख हुमबहादुर बस्याल आए। स्तरहीन यस लेख नछापिने कुरा सुनाएपछि के भनियो भने- कसैको भिडियो जफत भएको छ र यो लेख छापिए त्यो छुट्नेछ सघाइदिनुपर्‍यो। तर अखबारकै कारण जफत भएका हुनाले भिडियो छुटाउन भन्ने नमिल्ने जवाफ दिइयो। प्रशासन प्रमुखले बदला लिने धम्की सुनाए। ढोका लगाउन हतार भैसकेकाले निस्किहाल्लुस् भनेर निकाल्नुपर्ने हुन गयो।</p>
<p>२८ पुस २०४४ - गोरखापत्रलाई नै आलोचना गरिएका र आरोप लगाइएका पत्रहरू यस दिन छापिए। पत्रमा यसका भाषिक तथा सामग्रीगत त्रुटि, दिनुपर्ने समाचार छुटाइएको वा सही ढङ्गले सम्प्रेषण नभएको आदि आलोचना गरिएको थियो। यसको कारण थियो जवाफ खोजिएका कार्यालयहरूले पनि आफ्नो त्रुटि स्वीकार्ने उदारता देखाउने आँट गर्नु। यसको नतिजा थियो माघ महिनामा त्वात्तै चिट्ठीहरू बढ्यो।</p>	<p>२८ पुसमा चिट्ठी सम्पादन गर्नेको नाम खुला गरेपछि बहालवाला प्रधान सम्पादक हट्ने र पूर्वसम्पादक फर्कने फेरि पनि हल्ला व्यापक पारियो। फलस्वरूप ६ माघ २०४४ मा ११, १८, २१ भदौ र ८ फागुन २००३ मा छापिएका सम्पादकलाई चिट्ठी माथिका ४ सम्पादकीयहरूको पुनर्मुद्रण गरियो। गोरखापत्र त्यो बेला पनि आजभन्दा कम उदार थिएन भनेर मन्त्रालय लगायत दरवारियाहरूलाई जनाउनु थियो र पाठकहरूको पनि व्यापक समर्थन लिनुथियो। त्यसैले १७ माघबाट चिट्ठी आफैँ इतिहास बोल्छ शीर्षकमा ४० वर्ष पुराना चिट्ठीहरूको पुनर्मुद्रण सुरु भयो।</p>
<p>१७ माघ २०४४ - आफ्नो गुनासोलाई सकेसम्म कम शब्दमा अभिव्यक्त गर्नुस्, तपाईंलाई बढीभन्दा बढी पाठकले पढ्छन्, चिट्ठीको पालो छिटो आउँछ, तपाईंलाई स्पष्ट र सही जवाफ मिल्छ, तपाईं जस्तै अरू दुई तीन जनाको चिट्ठीले पनि छापिने अवसर पाउँछ भन्ने सूचना दिइयो।</p>	<p>प्रशासन असहयोग गर्न उद्दत थियो नै। यसैले २० माघका दिन तेस्रो पेजमा आफ्नो स्तम्भमा यस्तो लेख्नुपर्‍यो, “यसैले गोरखापत्र दैनिकको कनिष्ठतम् मध्येको एक तर सबैभन्दा बढी खट्ने हप्तामा सबैभन्दा बढी ४२ कालम सामग्री सम्पादन गर्ने यो उक्त गोष्ठीमा (गो.प.द्वारा आयोजित भाषा गोष्ठी) निमन्त्रित</p>

<p>२५ माघ २०४४ मा सम्पादक ज्यू, तपाईं एक्लिनु पर्नेछ भन्ने विपिन तुलाधर, केलटोलको पत्र छापियो । यो यथार्थलाई भित्र भएको घटनालाई नबुझे पनि पाठकहरूले समेत अनुमान गरिसकेको कुरा थियो । पाठक सहयोगमा उत्रन थाले । यसैले चैत ११ मा वीररत्न शाक्यले २०३६ देखि २०४० सम्म आफूले लेखेका पत्रहरूमा १० ओटा पूरा भएको जनाएका छन् । उनले पत्र लेखाइले काम बन्ने जानकारी दिएर सहयोग गरेका छन् । ११ माघ २०४० मा रङ्गशालामा छत हुनुपर्छ भनेर उनले लेखेका रहेछन् । तर त्यो नहुँदा फागुनमै ७० जना मरे । यति बेला ४० वर्ष पुराना पत्र लेखकहरू गोपालकृष्ण ध्वज, तुङ्ग ध्वज खाँण, गोपाल श्रेष्ठहरूले पनि पत्र लेख्न थालेका छन् ।</p> <p>२ फागुन २०४५ मा गएको साता हामीलाई कुल १७३ ओटा चिट्ठी प्राप्त भए । स्वीकृत ६०, अस्वीकृत १२ ओटा, अरू विचारणीय । जबकि ५ महिनाअघि हप्ताको २८ ओटा मात्र आउँथ्यो भन्ने जानकारी छापियो ।</p> <p>२१ वैशाख २०४५ - पाठकहरूको सेवामा एक अर्को प्रयास शीर्षकमा असोज, कात्तिक, मङ्सिर, पुस, माघ, फागुन र चैतका सर्वोत्तम पत्र लेखकहरूको विवरण र तिनलाई तीन/तनि महिनाको निःशुल्क गोरखापत्र उपलब्ध गराउने सूचना प्रकाशित भयो ।</p>	<p>थिएन । यद्यपि सेप्टेम्बर १९८७ देखि विवाह, ब्रतबन्धदेखि गोष्ठी र भेला परित्याग गर्ने शपथ गरेको यो उपस्थित हुने पनि थिएन । तर यसलाई छक्क लागेको के भने ढोंगी बौद्धिक अर्थात् क्वाजीइन्टेलेक्चुअल शैलीमा भाषा थोपने हक कसैलाई छैन । यसले हेर्ने गरेको ४२ कालमको भाषा मधुपर्कको स्तम्भ लेखकले निर्धारण गर्ने हो कि ? बागवजारको साइनबोर्ड पेन्टरले ? हेरौंला ।”</p> <p>नभन्दै २६ माघको रात रेडियो नेपालको नेपाली समाचार सेवामा तिमालको बस दुर्घटनामा सौरभ बितेको समाचार प्रसारण गर्‍यो । सञ्चार क्षेत्रमा एउटा सानो सनसनी भयो र अङ्ग्रेजी समाचार आउने बेला सम्ममा यो रोकियो । घटनाको विवरण : आफ्नो लेख, चिट्ठी नछापिएको भनाँकमा कुनै पाठकले एउटा कृत्रिम समाचार सृजना गरेर राससको टेबलमा छोडिदियो । रामकृष्ण पाण्डेले रात्रीको बुलेटिनमा हालिदिए । नेपाली समाचार “रामकृष्ण” (उनको पूरा नाम आएन हाल अमेरिका) ले पढे । तर माइकल चन्दले अधिल्लो दिन सहिदगेटमा यसलाई भेटेकाले विश्वास नगरेर त्यो समाचार पढेनन् । भोलिपल्ट राससले त्यो समाचार रद्द गर्‍यो ।</p> <p>महाप्रबन्धकले यति धेरै चिट्ठी आउने सक्तैन भन्ने अडान लिए । त्यसपछि प्रधान सम्पादक आफैँले “तपाईं आफैँ गन्न आउनुस्” भनेर चुनौती दिनुपर्‍यो ।</p> <p>तर महाप्रबन्धक र उनको प्रशासन त्यो सहयोग गर्न तयार भएन । प्रधान सम्पादकसँग छलफल गरेरै यो सूचना प्रकाशित भएको भए पनि न उनले अडान लिन सके न दबाव दिए ।</p>
---	---

रणनीतिको चुली : फागुनको एक साँझ प्रधान सम्पादकले सुनाए- तत्कालीन राजा वीरेन्द्रले भने रे “यु आर डुइड वेल”

समापन

समापनको पूर्वसन्ध्या	समापनका कारणहरू
<p>८ जेठ २०४५ मा फिचर सम्पादकका काँधमा शनिवासरीय परिशिष्टाङ्क पनि थपियो ।</p> <p>१. थपिएकै दिन बुभनै असजिलो संस्कृत शीर्षक 'शनिवासरीय' हटाएर 'शनिवार' मात्र गर्ने निर्णय भयो ।</p> <p>२. कवितालाई अनिश्चित कालका लागि स्थगित गरिएको घोषणा गरियो । भन्न नमिलेको भित्री कारण थियो पुस १४ गते सम्पूर्ण मापदण्ड नाघेर श्रीपेचसँगै चाँदनी शाहको कविता छापिन्थ्यो, कात्तिक २२ गते दीपेन्द्र शाहको समेत छापिन थालिसकेको थियो । अधिल्ला सम्पादकको बेलामा ऐश्वर्य गोरखापत्रमा छापिने आफ्नो तस्बिर आफैँ सेन्सर गर्ने र छान्ने समेत गर्थिन् ।</p> <p>३. 'पातले' नामक व्यङ्ग्यात्मक रेखाचित्रको शृङ्खला (स्ट्रीप कार्टुन) छापन सुरु गरियो । छापामध्यमवर्गीय समाजको हुन्छ भन्ने मान्यताले त्यसको शारीरिक बनोट न मोटो न पातलो (मेजोमर्फिक) बनाइयो र शब्द संयोजन त्यसै गरी गरियो । पछि यसले आर के लक्ष्मणको कमन म्यान सरह नेपालबाट आईसीआरसी (इन्टरनेशनल कर्मिट फर रिक्तन्स्ट्रक्सन एण्ड डेभलपमेन्ट) मा प्रतिनिधित्व गर्‍यो ।</p> <p>४. चित्रमाला सुरु गरियो ।</p> <p>५. लोकगीतका स्वरलिपि आयो ।</p> <p>६. तर यसको मुख्य कुरा के थियो भने सम्पूर्ण सामग्री पहिल्यै थियो । टेबलमा आएको सामग्रीहरूको संयोजन गरिएको थिएन ।</p>	<p>१. "जी शाहका गीतहरू" - रचना लिएर एक लेखक आइरहन्थे । त्यो साहित्यिक भएकाले ४ पेजमा छापिन नसकिने र जी शाह को हुन् खुलाउनुपर्ने कुरा गर्दा उनी खुलाउन तयार भएनन् । पछि रचना फिर्ता माग्दा "फिर्ता दिने चलन छैन, डस्टबिनमा फाल्दिँ" भन्दा "त्यो नामलाई डस्टबिनमा फाल्ने ? बरु मलाई फाल्नुस्" भने उनले । "ढोका लगाउन हतार भयो निस्कहाल्नुस्" भनियो ।</p> <p>२. 'शनिवार' पूर्ण कमिसण्ड अर्थात् पहिले नै लेखकलाई अनुरोध गरेर लेख्न लगाइएका सामग्रीको अवधारणामा आधारित हो भन्ने नीति प्रधान सम्पादकलाई मनाउन, बुझाउन सकिएन । उनले २९ जेठमा बानिरा गिरीको "सार्क शृङ्खलामा हामी" छापन दबाव दिइछडे । उनी आफैँ बानिराको जोडमा हारे । जुन मधुपर्कले स्तम्भ समेत टुडुयाएर अस्वीकार गरेको थियो । यसले फिचर टिमका सबैको मनोबल गियो ।</p> <p>३. पल थेरक्स, गुण्टर ग्रास, किङ्ग्ले एमिसका रचनाहरू सोभै अङ्ग्रेजीबाट अनुवाद गरेर दिन सुरु हुँदा पनि लेखकहरू कविता स्थगन गरिएको निर्णयको विरुद्धमा जुलुस लिएर आए । तर ऐश्वर्य, जसको रचना खासमा कालिप्रसाद रिजाल लेख्छन् भन्ने व्यापक थियो पनि, का रचना रोक्न सकिन्छ कि सकिँदैन हेरौँ भनेर यो गरिएको हो भन्न सकिने स्थिति पनि थिएन । यसैले कविता छापे हो भने आफूले सम्पादन नगर्ने अडानमा ३ असारका दिन सम्पूर्ण फिचर सम्पादनबाट त्यो बेलाको फिचर सम्पादकले विदा लियो । ४ असारको दिन कविता छापन सुरु गरियो नै ।</p>

केही परिदृश्य

१. यो कार्यपत्र (यसलाई म सञ्चारमा स्वतः निर्मित भएको एक वास्तविक कार्यपत्र भन्ने अडानमै छु) पढ्ने पाठकहरूको दुइटा प्रश्न हुनैपर्छ - त्यस बेलाका करिब आठ हजार पत्रमा एउटा पनि राजनीतिक पत्र आएनन् ? वा आएकालाई के गरियो ?

उत्तर छः आएनन्, पटककै आएनन् । यसरी नआउनुको अन्य अनुमान बरु सबै मिलेर गरौं । एउटै अर्ध अपवाद हो- काभ्रेका एक कृष्णप्रसाद सत्यालले धेरै लामो काव्यात्मक पत्र पठाए । त्यसको विषय थियो अहिले दिवङ्गत भैसकेकी एक अधिराजकुमारीलाई उनले प्रेमपत्र लेख्दा तत्कालीन अञ्चलाधीश विष्णुमणि आचार्यले निर्घात सजाय दिएर बहुला हुने गरी छ वर्ष जेल हाले । किन हाले ? छापन नसकिने कारण मुख्य थियो- व्यक्तिगत र दरवारिया मामिला ।

२. कवितामा आफ्नो अडान नलिएर आफ्नो दायित्वलाई सम्हालिरहेको भए हुन्थ्यो ?

हुन्थ्यो । आज २० वर्षपछि नढाँटी भन्नुपर्दा त्यो तत्कालीन फिचर सम्पादकलाई चाहिएको निहुँ थियो । किनभने वरिष्ठ सम्पादक वर्ग नयाँ पुस्ताको वेभलेन्थ (सोचको उचाइ) अनुरूप थिएन । अधिकांश कुनै दक्षता, कुनै विशेष तालिम र अभ्यास नै नभई प्रुफ रिडरबाट एकै पटक माथि पुगेका थिए । नयाँ पुस्ताका निम्ति तीसँग काम गर्ने मनोबल सकिई नै सकेको थियो । एउटै उदाहरण पर्याप्त छ- जेठ २०४५ मा गोरखापत्रले 'लेजर प्रिन्टरको प्रयोगलाई पाँचौँ पुस्ताको कम्प्युटर' शीर्षकमा समाचार बनाएर मुखपृष्ठमा छाप्यो । त्यो गलत हो नयाँ पुस्ताले भन्दाभन्दै त्यसमाथि ६ जेठमा सम्पादकीय छापेर विश्वमै नभएको कुरा नेपालले गर्‍यो भनियो । राति ९ बजेसम्म फिचर सम्पादकले दबाव दिँदा पनि त्यसलाई भिकिएन । आखिर विशेषज्ञहरूले व्यापक विरोध गरेपछि वरिष्ठहरूको सल्लाह नै नलिइकन डेस्कटप सफ्टवेयर इन्क (डिएसआई) नामक कम्प्युटर सफ्टवेयर कम्पनीका सञ्चालकद्वय ल्यारी सिवार्डस् र ऋषि शाहलाई कम्प्युटरको पाँचौँ पुस्तासम्बन्धी अङ्ग्रेजीमा लेख लेखाइयो । साथै उक्त लेखलाई अनुवाद गर्ने दक्ष व्यक्ति बोलाई २८ जेठको शनिवारमा छापेर नयाँ पुस्ताकाहरूले अखवारको प्रतिष्ठा जोगाउनु पर्‍यो ।

केही अनिवार्य टिप्पणीहरू

१. गोपालदास बनेपाली भक्तपुरले १० माघ २०४४ मा अन्तिम पत्र लेखेका छन् । भएको के थियो भने सम्पादन शाखा बाहिरकोलाई लेख्न दिईदैन भन्ने व्यापक गुनासो थियो । उनी यसपछि पनि अरूजस्तै लेख लेख पाउँ भनेर आए । स्वागत छ भनेर भक्तपुरकै वारेमा केही लेखी ल्याउनुस् भनियो । त्यसपछि उनी लेख्न त परै रह्यो पत्र समेत पठाउन छोडेर बसे । गुनासो गर्ने पत्र लेखकहरू कति कमजोर थिए यो उदाहरण हो ।

२. बबिता लम्सालले २३ माघ २०४४ मा 'पुण्य पात्रको खोजीमा एउटी म' शीर्षकमा पशुपतिनाथका नाममा पशुपति विकासकोषले उठाइरहेको चन्द्रामाथि व्यङ्ग्य गरिन् । त्यसले प्रधान सम्पादकको जागिर नै जाने जस्तो स्थिति भयो । त्यसले गर्दा नवीन क्षेत्री (कुपण्डोल) को थन्काइसकिएको 'बबिताजीको बतासे कुरा' छापिन पुग्यो । अर्थात् लम्सालको पत्रसँग गोरखापत्र सहमत हुँदाहुँदै पनि नवीन क्षेत्रीको जवाफी पत्र छाप्नु परिस्थितिजन्य बाध्यता थियो । यो कुरा लम्साललाई थाहा थिएन । यति हुँदा हुँदै पनि अन्य जल्दाबल्दा विषयमाथि बबिता लम्सालको टिप्पणीको अपेक्षा गोरखापत्रले राखेको थियो । तर यो प्रकरणपछि उनले लेख्न छोडिदिइन् । पत्र लेखकहरू र सम्पादकहरूको स्थिति कति संवेदनशील थियो भन्ने कुराको यो एक उदाहरण हो ।
३. नेपाल टेलिभिजनले चञ्चलराम अवाले (पुतलीसडक) ले लेखेको पत्रको १९ माघ २०४४ मा जवाफ दिँदै भारतीय दूरदर्शनको फ्रिक्वेन्सीलाई नेटिभीले जाम गरेको छैन भन्ने प्रस्ट पायो ।^१ त्यो भारतले नेपाल विरुद्ध नाकाबन्दी गरेको बेला थियो । गोरखापत्रले त्यस्तो चिठी छापेहुन्छ ? भारतीय दूतावासले थाहा पाउँदैन ? भन्ने प्रश्न त्यसका प्रमुखले गरे भन्ने जानकारी पनि आयो । गोरखापत्र पढेर भारतीय दूतावासले त्यस्तो कुरा थाहा पाउँछ भन्ने नेटिभी प्रमुखको तर्क हाँस्यास्पद थियो । यसैले नेटिभी गोरखापत्रको चिठी स्तम्भमा 'ब्याक आउट' भयो । त्यसका प्रमुखले चार पटक गुनासो गरिसके भन्ने पनि प्रधान सम्पादकले खबर पठाए तर सुधार गरिएन ।
४. भीमभक्तमानसिंह बस्नेतको पुरानो चिठी 'आफै इतिहास बोल्छ' शीर्षकमा ५ चैत २०४४ मा छापियो । त्यसमा भनिएको थियो— १९३८ मा काजी वीरमानसिंह बस्नेत काटिएदेखि २००७ सालसम्म बस्नेत परिवारप्रति लगाइएको बन्देजले उनी राणा विरोधी भएका थिए । त्यो गलत थियो । १९८७ सालमा खड्गमानसिंह बस्नेत प्रचण्ड गोरखाको तर्फबाट २० वर्षका निम्ति जेल पर्नुमा राणा पक्षबाट भीमभक्तमानसिंह बस्नेतले गरेको जासूसी थियो भन्ने कुरा खड्गमानले जेलभित्र ४० वर्षमा लेखेका छन् । भीमभक्तमानसिंह स्वयं राणाहरूका चाकडीवाज थिए र एकपटक "खान पाइर्न सरकार" भन्दा

^१ यसअघि प्रकाशित अवालेको पत्रमा नेपालविरुद्ध नाकाबन्दी लगाएको भारतले आफ्नो सरकारी टेलिभिजन दूरदर्शनबाट प्रसारण गर्ने गरेको नेपाल विरोधी सामग्री नेपालीहरूले नदेखून् भनेर 'नेटिभीले दूरदर्शनको फ्रिक्वेन्सी जाम गर्‍यो' भन्ने आशय व्यक्त गरिएको थियो ।

“लौ मेरो दिसा खा” भनेर भीमशमशेर राणाले भनेपछि मात्र आफू राणा विरोधी भएको सम्भवतः उनी आफैँले २००५ मा प्रकाशित नेपालमा लेखेका छन् । पुरानो चिठी छाप्ला कसैले हामीलाई उनको बारेमा गलत जानकारी दिएको थियो भनेर त्यति बेलासम्म जीवित खड्गमानसिंह बस्नेतले कसो लेखेनन् । त्यसको दुई दिनपछि ७ चैतमा खड्गमानसिंह स्वयंले अर्कै विषयमा पत्र लेखेका छन् । पत्र लेखकहरू कति संयमशील थिए भन्ने कुराको यो उदाहरण हो ।

५. २३ माघमा देवेन्द्रराज उपाध्यायको तस्विर सहित ४० वर्ष पुरानो चिठी छापिएको छ । तस्विर बोकेर उनी आफैँ आए खोजी नगरिए पनि । मानिस किन ठूलो देखाउँछ, आफूलाई भन्ने विषयवस्तु भएको उनको चिठी थियो । तर उनी ठूलै भएर गर्विलो पारामा कसैलाई नहेरी फर्किए । सन् १९६८ मा सुरक्षा परिषद्मा नेपालका सदस्यताका निम्ति महेन्द्रको योग्यताको धाप मादैं २०२५ साउनको गोरखापत्रमा लेख लेखेका उनले २०४६ सालपछि सभ्यताको दोसाँध पुस्तकमा त्यसका निम्ति आफ्नै योग्यताको बखान फेरि गरे । यसर्थ सबै पुराना पत्र लेखकमा परिपक्वता र इमान्दारी थिएन । अर्कोतिर १२ फागुन २०४४ मा डोरबहादुर विष्टका चिठीहरू छापिएको छ । यसअघि आफ्ना दुई चिठीहरूको पहिचान गर्न विष्ट आफैँ आएका थिए । उनले राणाकाललाई व्यङ्ग्य हुने चिठी, जसले आफ्नो वाहवाही गराउँथ्यो आफ्नो हो भन्न इन्कार गरे । सरल चिठी स्वीकारे । यसले गर्दा अर्को डोरबहादुर विष्ट क्षेत्रीलाई पत्ता लगाइयो र दुवैको परिचयसहित चिठीहरू छापिए । यो इमान्दार पत्र लेखकहरू पनि त्यति नै थिए भन्ने कुराको उदाहरण हो ।

अन्त्यमा

त्यस बेलाको गतिलाई कायम राख्दै अरू बढाउँदै लान सकेको भए गोरखापत्र आज पनि अग्रणी नै रहिरहने थियो, न करिव २० वर्षदेखि यसले सौरभजस्ता पाठकहरू गुमाउने थियो ।

धन्यवादका पात्रहरू

१. किशोर केसी जसले समाचार सङ्कलनको सिलसिलामा जाँदा सम्बन्धित निकायबाट चिठीका जवाफ पनि ल्याइदिए र एउटा प्रयासलाई जीवन्त बनाइराखे । किनभने उनको दायित्व जवाफ लिइदिनु थिएन । न त्यसबापत

- उनलाई कुनै व्यक्तिगत लाभ नै थियो । सुभाएअनुरूप आफ्नो दायित्व नभए पनि एउटा अर्को मन्दिरको शृङ्खला बनाइराख्ने पनि उनै हुन् ।
२. कृष्ण श्रेष्ठ जसले चिट्ठी आफैं इतिहास बोल्छ स्तम्भका पात्रहरूलाई घाम, पानी, असिना नभनी खोजेर तिनका तस्बिर जुटाएर यो स्तम्भलाई ज्युँदो जाग्दो बनाइराखे । उनको पनि दायित्वभिन्न यो कार्य पर्दैनथ्यो । न कुनै व्यक्तिगत लाभ नै थियो । समाचारपत्रको पठनीयता बढाउने सिलसिलामा गम्भीरतापूर्वक चालिसौँ लहर नामको अनुसूची (लिफ्टाइड) सुरु भयो । यो आफ्नो दायित्वभिन्न नपर्दानपदैँ पनि त्यसलाई स्थापित गरी बनाइराख्ने उनै हुन् ।
 ३. सिचेन्द्र विष्ट दैनिक उपस्थित भएर कार्य गर्ने एक उत्साही सहयोगी थिए । विज्ञानमा दखल भएका विष्टले धेरै सहयोग गरे विना शुल्क । विज्ञानसम्बन्धी लेखहरूका अनुवादक पनि उनै थिए । चित्रमालाका संयोजक उनै हुन् । अहिले उनी विदेशमा कार्यरत छन् ।
 ४. मिलन शाक्य जागिरे कलाकार थिए । तैपनि उनको यस फिचरसम्बन्धी क्रियाकलापप्रति कुनै दायित्व थिएन । तर उनले ग्राफिक्समा बडो उत्साहपूर्वक सहयोग गरे । अचेल उनी त्रिभुवन विश्वविद्यालयमा प्राध्यापन गर्दछन् ।

अनुसूची: छानिएका केही शीर्षकहरूको सूचीकरण

३० असोज २०४४	फेरि गल्ती नहोस्, पियनले तिनै भाउ पनि उही हो
३१ असोज	फोहोरी नहोस् हाम्रो तस्बिर, ३ घण्टा हिन्दी गीत
१ कात्तिक	१६ दिनमा फाट्ने जुत्ता, ८०० मिटर लम्बाइको नेपाल, बाहिर मैले नेपाल भेटिनँ, हाम्रो लाज कहाँ लुकाउने ?, चिया पनि भिडाइयो, हाम्रो चौर अरूको चर्पी होइन ।
२ कात्तिक	गौतम कि गतम तीर्थयात्रा ?, टिकट सकियो कुरा बुझियो, सामान कम तर पूरा रकम, हल्कारा त मान्छे नै हैनन् क्यार, कपिलबस्तु कहाँ छ ?
३ कात्तिक	भाषण अर्थात् विशेष कार्यक्रम, पुल तल सिनोको हुल, ३०० विद्या खालि ठाउँ, बाली लाउँ कि नलाउँ ?, डेढसयको नोकरी कामचाहिँ टोकरी, कार्यक्षेत्र एकातिर कार्यालय अर्कोतिर, काठमाडौँको नाकमा पचास टन फोहर, मोटर घरको शोभा होइन, रेडियो नेपालमा गायक रहेनछन्, अत्यमा अर्को एउटा चिट्ठी पनि
४ कात्तिक	१२ दिन बाँकी सडक विभागको भाँकी, फोहरको हाउगुजी कि कानपको कानेगुजी, जवाफ चित्तबुभ्दो भएन, भ्यालबाट आकाश हेरेर भविष्यवाणी, बत्तीमुनि अँध्यारो, अत्यमा
५ कात्तिक	बाँसवारी छालाजुत्ता कारखाना , पल्केको तिल्के घरी घरी मिल्के, मान्छेले बनाएको बाटोमा मोटरको रजाइँ

- ६, ७, ८ कात्तिक विहारको विदा
- ९ कात्तिक एउटी बौद्धिक पाठिका लेखिन्छु, हरिपदेखि दैव डराउँछु, कुरा गलत पैसा सही, लडा जलाउने ... जस पाउने ढेडु, त्यो पनि एउटा दिन थियो
- १० कात्तिक ठाउँ न ठहर बुढीको रहर, जेटीए भन्या तलव खाने थपना, चाहिने कुरा छैन खाली करकर, आफू नाचन नजान्ने आँगन टेढो भन्ने, रिक्तो क्यासेट अर्थात् रत्न क्यासेट, जिस्किएको हो कि साँच्चै ? , पानीमाथिको ओभानो, चालीस वर्षपछिको नमिठो अनुभव, गोरखापत्रको भाषा र शिष्टता
- ११ कात्तिक हरहर महादेव पारीदेउ पानी, मलाई खसाल्न खोज्ने त्यो को हो ?
- १२ कात्तिक भुठ बोले कौवा काटे, एउटा दाँतको मोल पाँच रूपैयाँ, कि किनेको सर्तिफिकेट त्रिविले प्रमाणित गरिदिन्छ ?
- १३ कात्तिक यो नेपाल स्मारक, टेलिफोन सोधपुछ कि नसोधपुछ, काम कुरो एकातिर कुम्लो बोकी ठिमीतिर, मौकाले पर्खनुप्यो खोलाले फर्कनुप्यो, मडितेल छैन बिजुली बलिरहेछ, चौटा खान गएकी बुढी भोलामा डुबेर मरी, जुलुम भयो ।
- १४ कात्तिक हात्ती छिन्थो पुच्छर अडकियो, वियर पिउँदै भजन सुन्नुहोस्, घण्टाभरलाई पखालाबन्दीको प्रार्थना, आँखा खोलाउने ठाउँ आफैँ सुन्छु भने, ताराबाजी लै लै बुवुमाम सुपुक्क
- १५ कात्तिक भूतको खापो जिउँदोको ढोका, बढी टिकटको पैसा कता ? , ता ता थै थै तत्, नर्कमै पसेजस्तो लाग्यो, मन दुखेको कस्ले देख्छ ?
- १६ कात्तिक जलवायु विज्ञान विभाग, जस्को सिङ छैन उसको नाम तिखे, नपढ्ने विद्यार्थी मोटो जिल्ला हाल्छ, प्रमाणका रूपमा बोटल छ, लेख्नुअघि कुरा बुभनुपर्छ, ३ मिनेटमा भुक्तानी कता गयो त्यो नारा ?
- १७ कात्तिक सजिलो होइन असजिलो भयो, माछा माछा माछा माछा भ्यागुतो, मेचको योजना र नक्कलेको योजना बराबर, आफू त मागी मागी छोरारको बिहे, एक चिम्टीको अर्थ के ?-२, मिठाई सेफमा क्याँट र लक्कु थालमा, पक्षपात भएकै छ (गोरखापत्रमाथि आक्षेपको लामो पत्र)
- १८ कात्तिक अङ्गको ज्ञान छैन ग्रन्थकार हुनुपर्छ, अभै कतिदिन भुलाई रहने ? , भीमसेन थापाका सन्तानलाई- २, काम नेपाली कुरा गैरनेपाली, लेख एउटाको नाम अर्काको ? , वाक्क व्याक्क प्याक्क थक्क
- १९ कात्तिक के कृपन नक्कली त ? , गज्याड मज्याड माकुरे जालो, गुहार गुहार बचाउँ बाबा बचाउ, बाघले भन्छ, खाउँ म कसरी घर जाउँ ? कर्णधारहरूको भविष्य कानको धार भयो, मलाई धन्यवाद छ, खुशीको फुकोँ गाँसियो
- २० कात्तिक सरकारी वन व्यक्तिगत धन, हात्तीका खाने र देखाउने दाँत, कसो त अञ्चलाधीश कार्यालय ? , उनको कोटा जस्तै भर्नाको कोटा, काग गराउँदै छ पिना सुक्दैछ, नहोस् भन्दाभन्दै गल्ती भइहाल्यो, अबुइ के भको हो ? , भूल दुइतैको तर पक्षपात किन ?
- २१ कात्तिक हामीले चाहिँ लुगै लगाउन पर्दैन क्यारे, पर्नु पीर प्यो बा, बाले भनेको बा घरमा हुनुहन्न रे, १४६५६ को रसिद साक्षी छ, नानीदेखि लागेको बानी हट्ने पर्छ, गोप्य रूपले बाँडफाँड पो भयो कि ? , मोटर हाँक्नेहरू

- २२ कात्तिक मूलहरूमाथि पुल नवनाउने भूल
- २३ कात्तिक आफ्नो खुट्टामा आफैं बच्चरो हान्नेहरूलाई, टिकट त सक्कली नै होला के भो त ?, ठट्टा गर्दा लट्टा पर्न जाँदा, कस्तो चिया पियाइ हो यो ?
- २४ कात्तिक सेवनको सेवन निषेध गर्ने कुरा, एकातिर वृक्षरोपण अर्कोतिर फडानी, कानो गोरूलाई औंशी न पूर्ण, बाहिर बोक्रो भित्र खोक्रो के हो ?, युरेका कोइला पत्ता लाग्यो ?, प्रतियोगिताको एउटा विल, गाउँको लहर विजुली बाल्ने रहर, मेरो र मेरो बाबुको थर
- २५ कात्तिक अर्थ न बर्थ टिक्नु टर्चासु टर्चासु, सुन्नेलाई भन्दा हेर्नेलाई..., १४८९१ रसिदको थप प्रमाण छ, अड्को पड्को तेलको धुप ?, समान कार्यालय असमान नियम, थाहा पाउनु पर्‍यो होइन त ?, सार्वजनिक जग्गा कस्को विर्ता ?
- २६ कात्तिक औषधीको भोल जथाभावी मोल, शब्दको हुलमा हुन्छ भूल
- २७ कात्तिक कवच लाउनु बाटो काट्नु, भाँडो भए राख ठाँडो भए फ्याँक, तरकारी बाली, कलैयाको पुल हुन्छ सधैं हुल, नेपाली मान्छेको बेलायती चाला, छतको सफर पुगिसक्यो रहर
- २८ कात्तिक गल्ली हो तर अक्षम्य होइन, बकमफुसे कुराले उपचार हुँदैन, १२ ओटा इन्जेक्सन दिनुपर्छ बाबा, गुलियोले बाटो भुल्यो
- २९ कात्तिक बाह्रै महिना बाह्रै काल, नाम सुधारेपछि काम सुधानु पर्छ
- ३० कात्तिक हेदै नहेरी भन्नुभएन, एउटा गुण्टाको २०० भाडा, वाहा वाई वाई, जो अगुवा उही बाटो ...,
- १ मङ्सिर भित्तामा टाँसेको पर्चाले फोहोर गर्दैन, आफैं भाँक्री आफैं बोक्सी, कस्ले बुझ्ला विज्ञापनको चाला
- २ मङ्सिर दिएन भने ध्यान जान्छ है ज्यान, कर्मै रुखो क्यारुँ, ... देखेलाई लाज, होइन डाँडो त्यो त चिठी हाल्ने भाँडो, ... गाँडो तन्नेरी
- ३ मङ्सिर होडको कुरामा होस कहाँ ?, पहिल्यै गुप्त भेटी, दिक्तेलको स्याउ कता लैजाउँ ?, नाकको दुध हो याकको होइन, एकै देशका सन्तान हामी, अचानाको मर्का खुकुरीलाई के थाहा ?
- ४ मङ्सिर माछा पाए ..., जस्तालाई तस्तै, आफैं धामी आफैं बोक्सी, सानीआमाका सन्तान हुन् र ?, उपहार कि उपहास ?, अलिक क्षणमा बाटो बेपत्ता
- ५ मङ्सिर पुलका लागि चिठीका हुल, अर्थ न बर्थ गोरु गाई, नाउँ मेरो गाउँ तेरो, रहस्यको पर्दा खोलिन्छ कि ?
- ६ मङ्सिर माटाका भाँडोलाई काठको मुडग्रो, तिनै हुन् मालिक ..., नाम एउटाको चिठी अर्कोलाई, कानमा तेल हालेर बसेपछि, बत्तीमुनि अध्याँरो, जति जोगी आए कानै चिरेका ।
- ७ मङ्सिर श्रोतासँगको लुकामारी, मन्दिर वरिपरि फोहोर, गल्लीको प्रदर्शन सामाजिक दुर्व्यवहार
- ८ मङ्सिर माछा देखे दुलोमा हात, प्रतिकालय कि शौचालय ? समस्या निम्त्याउँदैछ मान्छे, घरको न घाटको
- ९ मङ्सिर सिद्धार्थको भनाइ, भोलि भोलि भन्दैमा, पिउन त छैन लुगा धुन पानी ?, हल्लाको पनि घर हुन्छ र ?

- १० मङ्सिर जनतालाई ऐन बैकलाई चयन, कानपको अर्थ कानपट्ट हो कि क्या ?, पुल थर्कियो मन चर्कियो, मानिस नखाएको कुनै वर्ष छैन, त्यसो भए बाहिर के बेच्ने त ?, मैले लोककथाको रचना गर्ने, नाम रित काम बेरित रातभरि करायो दक्षिणा हरायो, प्रतिद्वन्द्वीहरू प्राप्ताङ्कको बलले लड्छन्, दिन खाएको जुंगा नआएको, स्वर्गलोकमा महाकविलाई पत्र, नातागोता चाहिने पो हो कि, तै पनि कतै छ कि हेरिहालौं
- ११ मङ्सिर फिट्टी गुण्टा बोकी दाड हिँड, सुनेको भरमा समाचार, तानपुरामा गाउनु पनि पाप भयो बा, रहस्य जो टचुसनको छ
- १२ मङ्सिर कडुवा चाला, आमा बनेर हेर, श र स को कुरो, मामको जोहो गर्ने कि रेडियो सुन्ने, माच्यो बाबा गुहार, नक्कल योजना तोडे अक्कल, भिन्न भिन्न समय भिन्न भिन्न मोल
- १३ मङ्सिर शानेवानिको जहाजै वेपत्ता, जलशक्तिको तथ्य मेरो मत, के थाहा म १०० वर्ष बाँच्छु कि, नाम अभिपत्तिकर चूर्ण सामान अपूर्ण
- १४ मङ्सिर पहिले गङ्गाजल अहिले नर्कको भोल, उत्तर पनि प्रश्नपत्रमै हेर्नुस्, गन्जी र कट्टु लगाउने यात्री होइन ?, तेलको लुकामारी गृहिणीलाई भारी उड्ने र गुड्नेहरूको स्वभाव, पैसा ठग्ने बाटो, रजत जयन्तीमा काम स्वर्णमा परिणाम, पर्खन पनि कति पर्खने,
- १५ मङ्सिर वृद्ध बाबुआमाको मुखमा दुधभात, फोन नम्बर २११३१७, छुटको पैसा आफ्नो खल्तीमा, नुन चिनी पानी अर्थात् आधुनिक गीत, पुलको लट्टा हुनलाग्यो ठट्टा, भाडा हो कि ठग्ने भाँडा
- १६ मङ्सिर भटमासलाई उसकै नाम दिन के सड्कोच ?, अरूलाई मौका दिनु भएन, बाँकी १ किलो खै ?
- १७ मङ्सिर कस्तो सजिलो उपाय ?, हात्ती पात्तिएपछि केही लाग्दैन
- १८ मङ्सिर यसो गच्यो उसो गच्यो पैसै लेऊ, खुकुरीलाई के थाहा अचानाको पीर, कान्छी आमाका सन्तान
- १९ मङ्सिर तिर्खा लाग्नेलाई पो पानीको रहर, हल्कारा जाने डाँडा डाँडा पदोन्तित छैन विचरा ?, आकाशवाणीको हल्ला, हवाड फुकेर स्वाड, जाने त गौगो भइगो चिट्ठी आएन
- २० मङ्सिर खाए खा नखाए घिच, क्षेत्रफलको ज्ञान छैन लेखक हुनुपर्छ, कतै मातै मात कतै पुर्पुरोमा हात, स्यालको सिङ हेर्ने रहर, एउटा यस्तो पसल जो चिट्ठीको ठेक्का लिन्छ
- २१ मङ्सिर आफ्नो हात जगन्नाथ, च्याङग्रो खौरने नीतिले खसी बनायो, फेला पच्यो कोइला र डिजेल युरेका, कुरो मिलोस् च्याङको ठ्याङ, घर त घर कस्तो घर, कठै वरा गुण हेर्नुस्, तपाईंको उदाहरण
- २२ मङ्सिर काँचो पण्डित बढी कराउँछ, खण्डन गर्ने होइन आफूलाई सुधाने, डेरीको दुध पानी हो भूत
- २३ मङ्सिर भाषणको भेल कतिन्जेल ?, देवकोटा आश्रममा महाकाव्य लेख्ने रहर, पच्यो फेला सुन्धाराको मुहान, तातै खाउँ जल्दी मरौं, किन के थाहा ५ वर्षमा के हुने हो ?, सुभाएको सुभ्रवुभ ठिक छ ।
- २४ मङ्सिर चिट्ठी पढेर चुप हुने होइन, मूर्ति भित्र दियोवती बाहिर, मर्का पच्यो सर्न पच्यो, तीर्थयात्री ठग्ने अर्को तरिका

- २७ मङ्सिर द्वाड फुकेर स्वाड, फोन नं. २१३९०४, आफैले हजम कि क्या हो, भनसुनको धुन, फुटपाथ होइन साइकलपाथ
- २८ मङ्सिर न डा. देखि पिपेचडी र कपुरी क, आडमा नै उत्सर्ग ..., चञ्चल गति चनमति नीति, खेल खत्तम पैसा हजम, आफ्नै नामको चर्चा अर्थात् सामयिक चर्चा
- २९ मङ्सिर एउटा अर्को अनौठो कार्यक्रम, सायद सम्पादकले भिँगा मार्छन्, टाढा पत्रो ठाउँ कसरी जाउँ ? नयाँ सडकमा आएछ, कलियुग, सिफारिस लिन कति रुपियाँ
- १ पुस गोली सरह गार्डको गोली, एक पटक नचेतु सधै नचेतु
- २ पुस दुई स्कूलहरूलाई एक प्रश्न, सडकका सेता धर्काहरू, नियम त नियम पैसाको, अहिले भोक लागेको छ ... अब भोलि, आँखाको खोजीमा एउटा जिल्ला, नाटक प्रदर्शकको चटके मनसुवा, खुकुरीको मार अचानोमाथि ... ?, विरालाको गुण जस्तो सनै कार्यालय, नरिवलको हाडे बोक्रा,
- ३ पुस सुन्धारा सुक्यो भन्छन् नि त, मामाको ज्यान गयो अरूको के हुने हो ?, स्वीकार गर्न अनुरोध छ, आश गर भर नपर, यस्तो नियम कतै लेखिएको छ कि, तीन खुट्टेलाई तह लगाउनु पर्छ, गणेश भनेको एकाउन्टेन्ट रु. १ को रमाइलो, यस्तो पनि सहनु पर्दछ, आफैँ बोक्सी आफैँ भुँकी, कानूनको अज्ञानता क्षम्य हुँदैन, ३० दिनको मङ्सिर, कन श्लील कन अश्लील
- ५ पुस नाकेश्वरको जगजगी, अङ्क गणित कता ?, अनेपाली कुकुर अनेपाली भुकाई, दरखास्त दस्तुर बराबर तलब
- ६ पुस **रेडियो नेपाल**, के त हामी शिक्षकहरू दोषी ?, गुणात्मक होइन गुणानात्मक वृद्धि, त्यस्तो पनि परीक्षा हुन्छ ?, उनीहरूको धम्की र चेतावनी,
- ७ पुस **परीक्षा नियन्त्रण कार्यालय**, जवाफ दिनै पत्रो, हामी पनि चपेटैमै छौँ, बचन खेर नफालौँ, सुईले पनि जुँगा आउने डर, सुविधा र दुविधाको समस्या
- ८ पुस दोधारे नीति पत्रो दुर्गति, बठचाई लाग्यो बा, नबुझिने गीत कान खाने संगीत, जुँगा कति इन्च लामो भएछ ?, हातीको फूल नयाँ सडकमा
- ९ पुस **नगरपञ्चायत**, अरूको डक्टरि के को रिस ?, के हेरिराख्या खानलाग्यो बाघले हामीलाई, सरुवा भनेको भरुवा कसरी, तथास्तुको प्रतीक्षामा, मुखमा राम राम मनमा कहिले जाला घाम
- १० पुस **बागमती अञ्चलाधीश कार्यालय, प्रहरी कार्यालय**, चुनौती स्वीकार गर्ना कि ?, जब समयका साथीहरू ढालिन्छन्, थानथितीको थानकोटे शिथिलता, च्याउ भैँ स्कूलहरू, रुखको कापबाट गन्तव्यतिर, नभएको गाउँ पञ्चायत कताबाट ?, संसारलाई थाहा छ तर थाहा छैन जस्तो
- ११ पुस **सवारी शाखा प्रहरी कार्यालय**, पशु जाँचकीको गलत अर्ती, एउटा अनाकर्षक पुस्तकालय, सत्य कुरा लेखेर इज्जत जाँदैन, यो के अड्वाङ्गे चाला हो ?, हाम्रो खुला समर्थन छ, गणेश एकाउन्टेन्ट होइन बुद्धि हुन्

- १२ पुस शिलान्यास पछि निर्माण अघि, बन्दोबस्त गर्नु छैन फुईं गर्नु छ, अटेरी गरेपछि यस्तै हुन्छ, तीन वर्ष लामो प्रदर्शनको कीर्तिमान, भूत बङ्गलामा बास हुने त होइन ?, तीर्खा लाग्यो प्रभु तीर्खा लाग्यो, टुप्पी समातेर नपुरेर पुच्छर तान्ने कि ?
- १३ पुस **रेडियो नेपाल**, आफ्नो नामको बढी चर्चा, कुन साइतको प्रतीक्षामा, मनकामनामा ८५ रुपियाँ, बत्तीमुनी अँध्यारो क्षेत्र
- १४ पुस उत्पादकको नक्कली बोल, भलिवल सिक्ने कता ? एघार जनाको आवाज, ज्यान लिने सुर कि कसो ?
- १५ पुस चिच्याउने कहाँ ? कराउँदा कसैले सुन्दैन, बुझ्न पचाएको हो कि ? मौसम भनेको मौसम हो, मुसाको जनसङ्ख्या
- १६ पुस **भन्सार विभाग**, के गर्नुहुँदछ तपाईंहरू, मरेपछिको औषधी, धारामा पानी आउनु पनि खुशीको खबर, लिँडेढिपी गरेर के फाइदा ?, रहस्यको कुरा, मुखपृष्ठमै आधा पेजको जीवन कि ?, माछा र फोहोरा, तपाईंहरू जस्तै हामी पनि
- १७ पुस खेतमा घर मुखमा ईट, बस स्टप बेपत्ता, थाहा नभएर जस्तो छ, प्रकृतिप्रति रुचि नभएको प्राकृतिक मान्छे, खुशीको खबर के छ ?, खै कता गए ती दिन, जान्न पाए हुन्थ्यो, अरू बेला विचार गर्नु छैन
- १८ पुस शौनकको नाम पनि बदलियो, सुत्केरीको निउँ गरी टाउको मैले खाएँ, चित्त नबुझेको कुरा, कुरो ठिक हुँदै होइन, बाग्मती बीच घर टापुमा बस्ने रहर, बुढो भ्रम मर्न चाहन्छ
- १९ पुस **चलचित्र संस्थान**, कठैबरा हामी अझै, नेपाली सिनेमा नेपाली लवज, नृत्य विनाको ..., मादक पदार्थ पार्नेलाई ...
- २० पुस दिनभरि कानखाने भक्त, ढिक्कीच्याउ गर्दै हिड कि खोच्याउँदै हिड, भान्छा र चर्पी बराबर, नियम त नियम मुढै नियम, जडचाहाहरूलाई पनि भाउन्न हुने गन्ध, अल्छीको कुरा ज्योतिषीले जान्दैन, कानमा तेल हालेपछि कुरा सुनिँदैन, मेचमा बसेर विचारुं राम्रो, बीचमा चोक छ तर रोक छ
- २१ पुस गरीबको हण्डी हसुर्न पल्केकाहरू, हात्तीको छालामाथि स्यालको रजाइँ, चकचकेको ... मा डाम, रु ३/५० को दुध, नमानुं भने माया लाग्छ
- २२ पुस **परीक्षा नियन्त्रण कार्यालय, आदर्श छापाखाना, नेपाल राष्ट्र बैंक**, मानव भएर मानवमाथि दानव व्यवहार, प्रति बिल २२५ खोइ ?
- २३ पुस **बरुच गिलिड- इजरायली राजदूत, कृषि विकास बैंक**, पहिलो सम्पादक को हुन् ?
- २४ पुस बेलामा होस गरौं, साइकलवालाको दमकलवाजी, मनपरी सेवा बराबर हेलचेक्राई, दुध त विगौती जस्तो, लेख्ने बेलामा उसले लेख्यो भन्ने बेलामा ...
- २५ पुस **सहिद स्मारक आवासीय विद्यालय**, लेखक बन्ने रहर, कुरो बढी काम कम, सुत्केरीको निहुँ गरी टाउको मैले खाएँ, ख्याल ख्यालको जाँच देवकोटा आश्रमको पुन अनुरोध, बजाइदेउ प्रभु दस पाँचको घण्टा, ...
- २६ पुस केही भन्न मन लाग्यो, फाल्तु विज्ञापनको भ्याल्टुङ्ग तर्क, भनसुनले

- काम गन्या जस्तो छ, आत्मविश्वास नै नहुन थालेपछि ..., काम छ आग्रासँग कुरा छ गाग्राको
- २७ पुस दरिलो शीर्षक कमजोर पत्र, अरू लेखक के नालायकै त ?, बोलेपछि पुन्याउनुपछि, दिउँसै निदाए जस्तो छ, बेथैको चिन्ताले के फाइदा ?, पात्तेका महाशयको कुतर्क, जस्को सिङ् छैन उसको नाम तिखे, मट्टितेलमा जालभेल
- २८ पुस **नेपाल विद्युत प्राधिकरण, परीक्षा नियन्त्रण कार्यालय**, जो गाउँको मुखिया उही बाटो ..., ठाउँ न ठहर ... को रहर ..., जुम्रालाई लिखाको लन्छा, पानी छताछुल्ल निकाय अलमल्ल, मान्छेमाथि पुल हिँड्न थालेपछि, मङ्गलबजरामा अमङ्गल कुरा, कविज्यूको हनुमान दौड, आशाको त्यान्द्रो अभिलाषाको मान्द्रो, चिट्टाको समाचार थाहा पाउन पनि चिट्टा लिनुपर्ने, बिँड तातेर खाना पाकँदैन
- २९ पुस जवाफ हाजिर छ, सिङ् त छ तर नाम थाहा छैन, बसे बस नबसे थच्ची, भुतले तर्सायो भने, नजान्नेले किन लेख्नु, दस औँलाको एक अनुरोध
- १ माघ **सवारी शाखा बागमती अञ्चल, गृह मन्त्रालय पञ्जिकाधिकारीको कार्यालय**, थुम्कोलाई थामथुम, हुने विरुवाको चिल्लो पात होइन मै न मिति नमिलेको नीति, खेलाडी हुँ ... तर चोर हुँ, कपुरी क को किताव लेख्ने रहर, जस्को विहे उस्लाई देख्न नदे
- २ माघ सामयिक चर्चाभित्र बाँदर, कुरो बुझिँदैन कुखुरोले ... तँदैन
- ३ माघ **सडक विभाग**, चिप्लने बाटोमा सुरेली खेलौं कि ?, औषधी पसल कुन असल ?, दर्शक वरणडामा नातागोता सिटमा, डुबिन्छ हेरिँरौला धेरै विद्वानको एउटा उँटग्रन्थ
- ४ माघ **कृषि विकास बैंक**, बलियो छ भनेर हात्ती खानु हुँदैन
- ५ माघ **नगर विकास समिति**, लाठे पण्डितको भूसतिघे तर्क, युरेका पहिलो पत्र हुलाक पत्ता लाग्यो, कोटेश्वरबाट धुलिखेल १२५ किलोमिटर !
- ६ माघ गुड्ने इच्छा गुड्की रहोस्, रोटी पनि हेर्नाका हुन्छन्, दूवाडको अनेक स्वाड, ससुराली देशमा रामको गति
- ९ माघ **सदर ट्राफिक प्रहरी कार्यालय, नेपाल टेलिभिजन, राष्ट्रिय बीमा संस्थान, नेपाल बैंक लिमिटेड**, पाङ्ग्राको नीति पाङ्गे नबनोस्
- १० माघ **परोपकार संस्था भिमसेन स्थान, बागमती अञ्चल प्रहरी कार्यालय, दिनेशराज पन्त**
- ११ माघ **गोश्वारा हुलाक, कर्मचारी सञ्चयकोष**
- १२ माघ **शाही नेपाल वायुसेवा निगम, गुठी संस्थान, नेपाल दूरसञ्चार संस्थान, गोर्खा उद्योग वाणिज्य सङ्घ**, भीममुक्तेश्वर ठाउँ न ठहर, खालि आलेटाले कुरा मात्र, उत्पादकका अनेक नाटक
- १३ माघ **सूचना विभाग**, राम्रो रचना असजिलो नेपाली, रम्घाटारमा जङ्गली चोर, छलछाम ठगठाग कम्पनी,
- १४ माघ **शाही नेपाल वायुसेवा निगम, दुग्ध विकास संस्थान, भौतिक तथा आवास परियोजना विभाग**, दुधका नाममा गाइजात्रा, हुलाकको हुल्याहा पारा, बैंकको हाल फर्सीको भाल

- १६ माघ डाक्टर र ट्राक्टरमा भिन्नता छैन, यो आवा हो कि हावा ?
- १७ माघ कान्छो जन्मियो भनेर जेठो काटिदिने ?
- १८ माघ **नेसनल ट्रेडिङ लिमिटेड**, टोसिवा टिभी तथा नेशनल रेडियो क्यासेटका सम्पूर्ण प्राविधिकका नाममा चिट्टी, व्यापारीको मर्का भरियाको रमाइलो
- १९ माघ **नेपाल टेलिभिजन, फोहोर मैला स्रोत परिचालन केन्द्र**
- २० माघ अनुलेख्य
- २१ माघ **हुलाक कार्यालय सुन्धारा**
- २२ माघ भर्कने मैयाँको नाकमा नस, बा.अ.ख. १७७७ को टर्च यात्रा ..., कुरा चाहिँ रहस्यकै छ
- २३ माघ पुण्य पात्रको खोजीमा एउटी म, साढे पाँचको उपहार साढेको आहार
- २४ माघ गीतको गाई मन्तव्य
- २५ माघ **निकासी सेवा केन्द्र**, ल क्याम्पसमा तोरी लाउरे, अँध्यारोमा तसाँउने खम्बभूत
- २६ माघ चना खानेहरूको सूचना, जापान नै फर्काइदिउँ कि कालुदाई
- २७ माघ **लोक सेवा आयोग**
- २८ माघ **सडक विभाग, बाँसवारी छाला तथा जुत्ता कारखाना**
- २९ माघ **श्रम तथा सामाजिक कल्याण मन्त्रालय**, भोक्की लेखको भयाउरे गति, लुडो र क्यारेमको खेल पैसाको ठेलमठेल, टिकिया भनेको टिकु टर्चाँस टर्चाँस-२, टर्चाउँ टर्चाउँ कराउने चरा
- १ फागुन वृद्धी आमैको जगल्टा ठिटाको हातमा, जस्को लागि गोठ उसको पुच्छर बाहिर
- २ फागुन **पञ्चायत तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय, राष्ट्रिय बीमा संस्थान**, विरवलको खिचडीमा चित्त बुभाउँ कि ?
- ३ फागुन यही निउँले भए पनि माइत जाउँ, डडालोमाथि खतरा, मसिना बालबालिकाको ठूलो समस्या, नबन्ने पुलको मूल चर्को, व्याकरण शिक्षकको उच्चारण उपाय, नजिकको तीर्थ हेलाँ गाउँको दोहोरो
- ४ फागुन पैसाको चाला खुर्सानाको माला, नमिठो जाँडको धेरै निगार, तँ कूटे भैं गर म रोए भैं गर्छु, खहरे जस्तै खैराते नियम, भोलि भोलि भन्दा भन्दै बित्तगो सब जुनी, पाइलाका ठाउँमा पाङ्ग्रा गुडन थालेपछि, नून छर्किएको जमिनमा चिप्लने कुरा, दुई वर्षे लाजको घुम्टो, जे चल्दैन त्यसको नाम चलन, नातीचालाई नतिजाको खाँचो, अन्तरयामी पाठकको आवश्यकता
- ५ फागुन दाउराका नाममा दाउरे नीति नहोस, चाहिने बेलामा भाँडो नचाहिने बेलामा ठाँडो, छोटकरीको करी, हुदसवाना (हुलाक दर्ता सगरमाथा, वागमति, नारायणी) यो कस्तो गाना ?, स्टीलको भाँडोमा फिडे दाउ, बैकको कारोवार हिउँदे सरोवर, टूलिबस टूलीमाथि
- ६ फागुन सस्तोमा रेडियोमै लिन जानू, जसो तसो ढ्याङ्गो ठूलो, उभिन नजान्नेले दौडन खोज्दा, गाईको टाउको गधाको शरीर
- ७ फागुन ब्लक नम्बर कीराले खायो कि ?, जूनकीरीको उज्यालोमा पठनपाठन, नक्कललाई सक्कल मान्ने अक्कल छ कि छैन ?, कानको जालीमा

- मोटरको ट्याम्को, खस्रो कागजमा डिस्को अक्षर, नाम दुइटा त्यसैले कुरा धेरै
- ८ फागुन **लोक सेवा आयोग**, जान्ने बेरोजगार नजान्ने ग्रन्थकार, मङ्गलवारको दिन गणेशलाई ५० पैसा भेट, मान्छे स्थिर भएपछि खोला भौतारिन्छ धुलिखेलमा आवत जावतको जालभेल, प्रतियोगितामा बस्न गीतको वाचन, रेडियोमा धुन र बोराको नुन, आखिर कुरै कुराको बाकस न हो, कुरा बाभन थालेपछि, खुद्रा पैसा खुदोको फोसा, शौनक: पढेका मूर्खको अनेक गनगन
- १० फागुन पछाडिबाट पहिला हुनेको ढ्वाङ, ओरालो लागेको धोवीलाई सावनले पनि लखेट्छ, पिउने पानीमा लेदो पानी खानेको खेदो, ७४ पानाको रु. १८०/-, अनुत्तीर्ण भएपछि पुनः परीक्षाको चिन्ता
- ११ फागुन सौताको रिसले पोइको नाक टोक्नेहरू, दम्पच घोडा लाजपच तर्क, टोलको नाम सँगसँगै छोराछोरीको नाम, क्याम्पसमा सिनेमाहल, कक्षाभन्दा टचुसन प्रिय
- १२ फागुन **नेपाल दूरसञ्चार संस्थान, नेपाल राष्ट्र बैंक, सूचना विभाग**, नबुझेलाई अङ्क पनि डङ्क बराबर, लोलाको गोला, लाटाको देशमा गाँडा तन्नेरी, मागी खानेलाई छुट सभ्यतालाई भुट, बङ्गाली कि कङ्गाली, अन्न पानुपन्यो टन्न
- १३ फागुन **श्रम तथा सामाजिक कल्याण मन्त्रालय, वादेपा**, शङ्कामूलको शङ्केयात्रा पार्ने पुल
- १४ फागुन दौतरी बैंकहरूको भौतारी काम, आधी काम हरेकृष्ण हरेराम, सिंहदरवारको ढोका, ढोका धनी चाहिँ बोका
- १५ फागुन महिनाको ३ दिन काम, मामचाहिँ हाम, रातको सङ्ग दिउँसै सुतौँ, रानीपोखरी हो पानीपोखरी होइन, खट्नेको हल्ला पनि सुहाउँछ
- १६ फागुन **विद्युत प्राधिकरण, गोश्वारा हुलाक, लोकसेवा आयोग, स्थानीय विकास अधिकारी रामेछाप, धुकुदे**, जो अगुवा उही बाटो ..., गर्जने मेघ बसँदै, साभ्ना बसको सेवा, स्कूलको यात्रा, धूलो खेल्ने कुखुराको मुहार, पछाडि के छ ? धराप, ठेगाना नभएको ठेगानाको गाना, फोहोर डङ्गुरको नाममा अङ्गुर होइन बङ्गुर, गाइड नछानुस् बरु चन्दा माननुस् ।
- १७ फागुन गोपको चालामाला कस्तो छ ?, एउटा उत्तरको खोजीमा केही प्रश्न, प्रचार विचार मिलाएपछि बन्छ अचार, सेतीमा नयाँ जिल्ला थपिएछ कि ?, समाचार हो कि चलचित्र संवाद, गोपको फोटो अर्थमा खोटो जसरी भए पनि काम चले पुग्यो, पुल हुनलाग्यो भ्रूल, विश्वरूप मन्दिर न पुजारी न पुजा, स्वदेशी अनुहारको विदेशी जुँगा, दुनोटको बनोट ज्यादै सानो, जब पन्यो राती अनि बूढी ...
- १९ फागुन **अञ्चलाधीश कार्यालय, परीक्षा नियन्त्रण कार्यालय**, डक्टरको काम सित्तैको औषधी बटुल्नु, आलुमा विद्युतको कुरा कालुलाई जस, ... पनि उही डचाडको मूला, कार्की नेताको पानीको फेटा, जो अगुवा उही बाटो ...,

- २० फागुन तुप्तीमा पलाएको फूर्ती, सुँडभन्दा पुच्छर ठूलो, रङ्गकुमारहरू सन्किएपछि, माउ हुनखोज्ने सन्तानको खेलवाड, छाडा गति मन्द मति, छुट किन सजिलो भने मूल्य बढी
- २१ फागुन २५ वसन्त र शिशिरे विज्ञापन, नागडाँडामा घसिने कुरा, टेकुमा पानी बोक्नुं काम आधी धाक पूरा, घामसँग बत्तीको टक्कर, हुलाकको छाप अङ्कको धाप, प्रमाणपत्र तह नयाँ बानेश्वर, हेर्नेलाई सत्र गोरखापत्र, विद्यार्थी होइन शिक्षक भगुवा
- २२ फागुन अर्कोको सिको स्यालको विहे बराबर, सय मिटरको ज्यान लिने बाटो, धेरै थरीको खाना खिचडी ताना, डरलाग्दो भीर मनको खीर, अथवाको तथवा अर्थ
- २३ फागुन **गोरखापत्रवाट उसैका बारे ५ ओटा उत्तर**, तिमीलाई पनि मलाई पनि चुरोट खुकुरी, कर्मचारीको मर्का सञ्चयकोषको चर्खा, उहिलेको कुरा खुडले स्यालहरूले सुसेले
- २४ फागुन लायन्स (सिंह) हरूको क्याट (विरालो) नीति, गाई चराउन छाडेर जुम्रा केलाउनेहरू
- २५ फागुन जे लेखे पनि हुँदो रहेछ, एकातिर बत्ती अर्कोतिर बाटो, दक्षिण जान उत्तरको बाटो, देवलको छेउमा दैत्य र राक्षसहरू
- २६ फागुन सोमत असनमा किन्न पाइँदैन, घर त बनेछ आनन्दैसँग
- २७ फागुन **कर्मचारी सञ्चयकोष, शिक्षण अस्पताल**, बोधार्थ पत्रको औचित्य
- २८ फागुन वृध्दुर्थ, चिद्म एक छाक
- २९ फागुन **कृषि विकास बैंक**, ठूला मान्छे मात्र मान्छे ?, हाम्रो पसिना अरूको पीना, बत्तीमुनि अँधेरो पानीमुनि पँधेरो
- ३० फागुन **लोक सेवा आयोग, नेपाल बैंक लिमिटेड**, च्याउ जस्ता स्कूलहरू, म्याउँ गर्ने गुरु र गुरुवाहरू, जीउको सुरक्षा बसवालसँग भिक्षा, दुई पाङ्ग्रेसँग कडकिन्छु चारपाङ्ग्रेसँग तर्सिन्छु, आधा जीवनलाई पूरा अन्याय, कलधाराको नाममा बुङ्गेधाराको हेला
- १ चैत रङ्गशालाको हालत बदामको बोक्रा फालाफाल, दयनीय स्कूल कठोर शिक्षक
- २ चैत श्राद्ध र श्रद्धा पण्डाको डण्डा, हतपतको काम लतपत, चिष्टीको गलत सम्पादन, न जाँगर न साँगर खाने बेलामा आँ गर्
- ३ चैत खरायोलाई सुराहीमा खीर, गोरखापत्रको अल्छी तिघो स्वादे जीव्रो
- ४ चैत **हुलाक सेवा विभाग**, जसको विहे उसलाई देख्न नदे, आफ्नो नभएपछि अरूकै सही
- ५ चैत बाठो खान्छ सय बल्डचाड, कुरो नबुझी हाउगुजी, नामको तोरी लाउरे बखान, पहिलो बसको नाममा आखिरी घण्टी सुनौं, ढाँटछन् कि क्या हो ?
- ६ चैत सलाइको नचाहिँदो बलाई, पक्षपात किन होइन ? गोरखापत्रवारे, खानी फेला पन्यो खानी, चाउचाउ होइन पिनपिन, बतासे हौवा मात्र हो कि ?
- ७ चैत चिष्टी हरायो मन डरायो, गोपलाई केही प्रश्न, नबुझिने कुरा जे गरे पनि बुझिन्न

- ८ चैत शब्दप्रसादको शब्द पुरुषार्थ, नदीमाथि बेञ्च राखेर तरे के होला ?, जनै टाँगेर नदी तरिँदैन, स्वास्थ्य सेवा चिन्ता नहोस् गिद्धा, नवर्षने मेघ बढी गर्जिन्छ, नक्कली मयुरको भाङ्ग्रे नाच
- ९ चैत तीन मोहरको बोकोलाई सत्र मोहरको डोको ?, रातो माटोमा विद्यार्थीको लडीबडी, सौनकको गुनासोलाई दनक
- १० चैत तिलिचो ताल फोटो चाहिँ बेताल, मुखले जस्तो कामले हुन्छ
- ११ चैत चिम्लेपछि आँखा जागिर जोगिन्छ हतेरिका
- १२ चैत जोगीको घरमा सन्यासी पाहुना, कुलो माथि माथि हिड्नुपर्दा, ठाउँको नाममा भक्त्या पुल, पिनपिन होइन चाउचाउ, रुखको नाच बार्दली भाँच, जागिर खाने सल्यान पढ्न जाने दाइ
- १३ चैत चामल होइन दुङ्गा बेच्ने डिपो, ढलमाथिको यात्रा यमपुरीको यात्रा, तम्घास पर्छ पाल्यामा, हुन्छ है हुन्छ नसके खन्छ, गर्नेलाई भन्दा देखेलाई लाज, पत्र खसाल्ने हो सावधान, जिउँदै नर्कको यात्रा
- १४ चैत आठ जोर लुगामा नेपालीको इज्जत, रजिष्ट्रार होइन हनुपर्छ दर्तक, कोभन्दा को कम, जे होस् हामीलाई के मतलब ?, घैलाभरिँको बुद्धि नक्कली मयुर, प्रविधि नहुनाले थप शल्क, पुरस्कारलाई नमस्कार, ज्ञान त ज्ञान अपूरो ज्ञान, कताको सडक कताको गल्ली
- १६ चैत डढेलो लाग्दा फट्याङ्ग्रा टिप्नेहरू, अड्वाङ्गे नीति बुझिन्न रति, ठगी खाने मेलो पो हो कि ?, नगरको नारकीय स्वभाव, नानीलाई कस्ले खुवाउँछ पानी, समय घटाउ स्तर घटाउ
- १७ चैत श्रमदान कि त्रस्तदान ?, कान्छी आमाका सन्तान
- १८ चैत जोश सधैं कहाँ टिकोस्, बालुवामा पानी, सूर्यास्तको बेला कुन बेला ?, पुरिँदो धारा हराउँदो इतिहास, सुविधा हटाउ निगम
- १९ चैत आफ्नो गोरुको बाह्रै टक्का, विद्यालयको चाला कस्ले बुझ्नेहोला, खुकुरीलाई के थाहा अचानाको पीर, कमिशन खाने दाउ मात्र, भ्याप्य पार्ने सम्झौता त होइन ?, कानमा भीर कोच्च पन्यो है
- २० चैत अमर शिशु हिसाव मै शिशु, पहिलो चलचित्र पन्यो अलपत्र, गति छाडा बानी, नामै अङ्ग्रेजी कामै अङ्ग्रेजी, पूर्वाञ्चल विश्वविद्यालयको माग मरिजानु न गरिखानु, यात्रुकोच सेवा, घैँटामा कहिले घाम लाग्ने हो ?, कसलाई के धन्दा ?
- २२ चैत यता गर उता गर आफ्नै हातमाथि, काग कराउँदैछ पीना सुकदैछ, नाउँ तेरो गाउँ मेरो, विरालोको ख्याल ख्याल मूसोको प्राण, फोहरमैला उड्छ पहिला, पुस्तक छैन कसरी पढ्ने ?, भ्याप्यको लहर विराटनगर, भन्नेलाई भन्दा सुन्नेलाई लाज, पत्रद्वारा परिवार नियोजन
- २३ चैत **नेपाल दुरसञ्चार संस्थान, रेडियो नेपाल**, भनूँ त भनूँ कसलाई भनूँ रेडियो भन्छ रामे टेलिभिजन भन्छ च्यामे, हामी सौताका सन्तान त होइनौं, भनौं भने आफ्नो मान्छे, बस सेवा कि उठ सेवा, नखाउँ त दिन भरिँको शिकार
- २४ चैत **जनउपकार संस्था**, मनको लड्डु घ्युसित खानु, नपढाउन खिप्पिस शिक्षकहरू, नाम भने वायुसेवा काम भने कछुवा सेवा

- २५ चैत छ भन्नु त पुरदैन छैन भन्नु सिङ्गे नदी, जागिरदार इमानदार हुन्, इन्धन विनाको इन्धन संस्थान
- २६ चैत धाकभन्दा धक्कु ठूलो, पानीको चर्तिकलामा साथीको लोप्पा, म त अप्रिल फुल भएछु
- २७ चैत **जलवायु विज्ञान विभाग**, निजी कोठामा कार्यालय, आजको राशी भोलिको पञ्चाङ्ग, छिमेकी त पन्यो मर्का नबुभने, हर हर महादेव पानी देऊ, फिर्ती रसिदको नफर्किने चाला, बाटो रोक्ने फलामे सिक्ती
- २८ चैत **राष्ट्रिय विकास निर्देशनालय, हुलाक सेवा विभाग**, सूर्योदयमा जनसङ्ख्या, पाप धुरीबाट कराउँछ
- २९ चैत **कृषि मन्त्रालय**, जिउँदा गुन्दुकको यात्रा, या त नलेख होइन साँचो लेख, तारले तसाँउ, बचाउ ! बचाउ !!, फेरि एक पटक न्वारन गरौं ।
- ३० चैत **हुलाक सेवा विभाग, नेपाल विद्युत प्राधिकरण**, भन्नेलाई सुविधा मान्छेलाई दुविधा, भान्छालाई मसला पनि, लातको मान्छे वातले मान्दैन, दुईजीब्रे ज्योतिषी
- १ वैशाख २०४५ हवाइपत्रको विश्वयात्रा, लेखकले मात्र देखे किन ?
- २ वैशाख पत्रिका अप्रकाशित
- ३ वैशाख **गोरखापत्र**ले भेल गन्यो कि ?, विष्णुमती बेसोमती, १०+१०+१० ... जङ्गल, बत्तीले पाय्यो अँध्यारो
- ४ वैशाख **महेन्द्र आदर्श विद्यालय**, अर्थ न वर्थ गोविन्द गाई, जस्को हातमा लट्टी भैसी उसैको
- ५ वैशाख कसले भन्छ म गलत छु ?
- ६ वैशाख संशोधनमा लड्नु हरायो, गुरु बन्न सजिलो छ
- ७ वैशाख फू मन्तर, **गोरखापत्र**मा चिन्ती छापे दण्ड, सिनोको खोजीमा गिद्धका आँखाहरू, घर बढार नानी हो घर बढार, रेडियो नेपाल गुनासाका हैजा पखाला, जीर्ण पुलमा सवारीको हुल, विद्यालय जाँदा हिलामा पौडी, मेरो माग पूरा होस्
- ८ वैशाख विज्ञापनको गुलियोमा बुद्धि भूलियो, आशै आशमा बित्ने हो कि स्वास, खाए खा नखाए घिच, एउटा उद्यानको कुरो
- ९ वैशाख साभालाई सुभाउ, उपहारको लहर खर्च बढाउने डर, वन मन्त्रालयको जुम्ला र कालिकोट, उल्टो प्रतिस्पर्धा
- १० वैशाख सापटी रकम बाटो खर्च भयो, जान्नु न सुन्नु घचेटी माग्नु, क पछि ग, बढाबढीलाई चाहिँदैन बस, संरक्षण संरक्षण संरक्षण,
- ११ वैशाख निजी दखलले सखापै पायो, कुरा यस्तै यस्तै, मान्छे नहुनेले के गर्ने ?, बालाजु होइन सन्तोष
- १२ वैशाख सञ्चयकोष दुःख मनाउ कोश, पियन त छैन दुरुपयोगको कुरो, कस्तो छ ह्याउ ल जाँचदेउ, माने सल्लाह नमाने नसिहत
- १३ वैशाख **नेपाल विद्युत प्राधिकरण**, पानीमरुवा नीति
- १४ वैशाख मानले मात्र पुरदैन नाम पनि चाहिँन्छ, चानचुन छैन ढचाकै पाईदैन,
- १५ वैशाख छारेलाई उडुसको धूप, बसको बोली र गन्तव्य गोली, सालमा नौ राशी हुने पात्रोको बानी, खसी बाखी एकै धोकी

- १६ वैशाख छन्द न बन्दको कुरो, कुरो बुभिएन कुखुरो कुलेन, सम्पादकलाई चिठी माकुरे नीति
- १७ वैशाख खान पाएको कुरा कस्ले छोड्थ्यो ?, चौतारामा आत्माहरूको गफ, व्यूह रचनाको अत्याधुनिक प्रणाली
- १८ वैशाख उमेर घटाउ अभियान हो कि ?, जेटिएको नाक र मुख, पैसा गण्डगोल काम भद्रगोल
- १९ वैशाख आलु खाएर पेडाको धाक, भक्तहरूका गोलीका बोली, नाक दुखेको औषधी नाइटामा लाइ, नहिँड्ने रेलको छकछक
- २० वैशाख गए जा नगए ओर्ली, दीर्घ समस्यालाई लघु प्रश्न, मुखमा राम राम बगलीमा छुरा, ढाँटेको कुरा काटे पनि मिल्दैन, चामलले खेतको दुङ्गा खान थालेपछि
- २१ वैशाख मुड्के सास्ती, लट्टामा विज्ञापन, गोरखापत्र सागुरिँदै छ, दुई दिन भयो, तीन दिन भयो
- २२ वैशाख चाल नपाएका चालकहरू, नियम त थुप्रै हुन्छन् नि, ब्रम्हानन्द खोलाको पुलको ब्रम्हाण्डमा खोजी
- २३ वैशाख जब नियम अव्यवहारिक हुनथाल्छ, हाँप्रै जल हामीलाई नै बल, लाजै नभएपछि, १९८ को कुम्भकर्णो निन्द्रा, अडवाङ्गे नीति गौ प्राणीलाई कजिती, गजब छ सञ्चालक ज्यू, पानी पहाड उक्लिन सक्छ
- २४ वैशाख **कृषि विकास बैंक**, कार्यालय र सुकुल, काम नपाएपछि पराइको मलामी हुनु
- २५ वैशाख सरसामान माथिबाटै हिँडौ कि ?, चोर्नी गाउँमा चोरको विगविगी, मोल चर्को यसैले छान्न भर्को
- २६ वैशाख ए कसैको आँखा छ ?, बिरालोको ख्याल ख्याल मूसोको ज्यान, देवीको माला पुजारीको चाला, हुलाक कार्यालयमा लुडोको छुट
- २७ वैशाख बजेट दुरुपयोगमा हाकिमकै हात, खल्लीमा मोटर हालेर हिँडौ, गरिबले उपचार गराउनु पर्दैन, साहिलीटारको जेठी मर्का, लुगा धुनेलाई पनि धुनुपर्छ, मर्काको नियम बेनियम बराबर, कतै सुटक्क भर्ना गरे कि सौनकलाई साथी चाहियो, बटुवालाई सडक सवारीलाई पेटी, पाठचक्रम एउटा योग्यता दुइटा
- २९ वैशाख **रेडियो नेपाल, सौनक**, १२ सन्ततिपछिको कुन गति, काठको बट्टा पनि भिडाउँ पेय मात्र होइन
- ३० वैशाख **खानेपानी तथा ढल निकास संस्थान पाटन, रक्तकाली इङ्लिस स्कूल**, पानी र हामी साना बाबु र नानी, हात छ भन्दैमा जे पनि गर्न पाइन्न
- ३१ वैशाख **कृषि शाखा तनहुँ**, जिल्लापिच्छे, घरजग्गाको जोहो, घामपानी घामपानी स्यालको विहे, पानी आयो धुरुरु, बालक बबुरो
- १ जेठ (अङ्क नपाइएको)
- २ जेठ पैसा बढाउने दाउ, गजब छ वा
- ३ जेठ नेपाल दूरसञ्चार संस्थानको धरौटी, राइट अफ गुड वे को रहस्य, तुरुन्त र तुरुन्त, खर्चिलो असुली कार्य, सब्जी पसल

- ४ जेठ नारीको पुकार, सुभाव र सुभाव, कतै डिलरहरूसँग मित्रता पो छ कि ?, पाकोको मन्दिरमा काँचाहरूको भेलाताल
- ५ जेठ धेरै पैसा ग्राहकले राखे बैंकले कमाउँछ, के यी कुरा साँचा हुन् ?, उल्टो पारेपछि भ्रष्टाचार खतम, जङ्गल नासिँदै छ गैंडा हराउँदै छ, न १८ हो न २४, शाक्य होइन श्रेष्ठ
- ६ जेठ तपाईंलाई कुन्नी कस्तो लाग्यो सम्पादक ज्यू, मेरो गाउँ पढाउन कहाँ पाउँ ?, भत्केको पुल यात्रुको शूल, एक ज्योतिषीका कुरा अर्का ज्योतिषी जान्दैनन्, नेवारे भोज
- ७ जेठ ट्राफिकको गैर जिम्मेवार आदेश, पानी छोरीको पेवा, नियम खलीमा राखेर हिँड्ने कोक कम्पनी, विश्वकर्मा बन्धु र हाम्रो कर्तव्य, कामलाई उछिन्ने कुरा, गर्मीमा तातोको प्रचार उपयुक्त छ ?
- ८ जेठ मुखले होइन कामले देखाउँ, के रद्दीकै टोकरीमा पन्यो होला त ?, लुकामारी खेल्ने सान्नानी जस्तो, डवलीमा धानखेत, विदूर प्यासले चुर, साँढे पो दुख्यो चित्त त, एउटै खोलो सत्र ठाउँमा तर्ने, समाचारको कङ्काल, पर्सीको धर्म नै राम्रो, धर्मस्थलीको मर्मस्थली
- ९ जेठ कहिलेसम्मको निवृत्तिभरण ?, स्तर एउटै पद विभिन्न, वारिसको पनि वारिस, नेपाली पत्रकारिताको नमूना, हात्ती छिन्यो पुच्छर अडक्यो, नाग बसेर पो याद भयो कि ?, बाँड्ने हिम्मत नभएपछि, भुक्त्याउने नीति र मिति
- १० जेठ **नेपाल विसुत प्राधिकरण**, वचनको बीमा पनि होस्, मेलाको जात्रा कि बाटोको जात्रा, मर्काको ढिलासुस्ती मार्का, ठाने एउटा थप दाउ, नाम खालीलाई प्रश्न पुरस्कार
- ११ जेठ गरिवको धन ठगको खाजा बन्न नपाओस्, यी कस्ता लेखकहरू, चिट्ठी रजिष्ट्री ४.४५ बजे हुँदैन
- १२ जेठ सुन्नुभो मट्टितेल बेच्दा नाफा हुँदैन रे, हवाइजहाज हेर्न दुई रुपियाँ, चासो लिइदिने कोही छ कि ?
- १३ जेठ पाँचौँ पुस्ताको कम्प्युटर: सपना कि यथार्थ ?, केही रहस्य त छैन ?, बागवानी कि मानहानी, गजब छ ..., नत्र यसै भन्न सकिन्न
- १४ जेठ कुरो सुविधाको काम अधिकारको, वारिसको वारिस, महशुल घरघरै असुल गराउँ कि ?, जहाँ एउटा किताब छ, धुवाँ बाहिर नजाने चुल्हो
- १५ जेठ **मनुष्मारा सिंचाई योजना**, बस भरिभराउ छ तर घाटा रे, शनिवार पसल बन्द गर्ने कि खोल्ने ?
- १६ जेठ अङ्क नपाइएको
- १७ जेठ नियम नै गलत
- १८ जेठ तुरुन्त र तुरन्त, एकै दिनमा ३० पैसाको फरक
- १९ जेठ **लायन्स क्लब अफ काठमाडौँ**, आगो लाग्यो भने, नैतिक शिक्षा कि ईश्वर शिक्षा ?, मालको मोल, रड नम्बर प्लिज, नसुहाउने कुरा
- २० जेठ शाक्य र श्रेष्ठका सम्बन्धमा, साइकल चोरको बिगबिगी
- २१ जेठ दक्ष र भरपर्दो सेवा, कस्तो अशोभनीय कुरा, राष्ट्रको गौरव राष्ट्रिय पोशाक, ठेगाना पाउन सकिएन, मोटर सडकमा साइकल पेटीमा, एक त सानो सडक ... त्यसमाथि

- २२ जेठ चिन्नी लिन हुलाक आउनुपर्ने
- २३ जेठ ट्राफिकलाई चैन वाच्छालाई बेचैन, आशवासनमै बित्ने भो जीवन, आनाको मासु सुकीको दाउरा, पन्ना पल्टाउनु भ्याए पो ?
- २४ जेठ **खानेपानी तथा ढल निकास संस्थान**, जिम्मेवार निकाय चुप भएपछि, शनिवार पसल बन्द ग्राहक विलखबन्द, लक्षण नै थाहा नपाई कसरी जँचाउने, रूख काट्ने छुट, हामीले लगीदिए नाफा खाने ?
- २५ जेठ कतै नौटङ्गी कतै आठ टङ्गी, प्रतिवाद, शुद्ध सहर काठमाडौं, नदीमाथि छेकवार खबरदार, बन्द हुने साढे एघार खुल्ने कहिले ?
- २६ जेठ त्रिशुलीको यात्रा यात्रुको यात्रा, चोकमा सोमरस बग्न थालेपछि, चौतारीमा जुत्तै गायब, आफ्नो पोल्टाको खाजा भाउजूसँग मारी खाउँ, नक्कली चिजविज छुट्याउने तजविज, यात्री पूर्व रिक्सावाल पश्चिम, गुणस्तरीय विस्कृत रे, चिप्लेटी खेलौं कि सुरेली ?, यो के वेपत्ता खोजी गरौं, ट्रिटस-वाईवाई-क्याक्स-फ्रुटेक्स
- २७ जेठ **भन्सार विभाग, नेपाल परिवार नियोजन सङ्घ**, सहरभित्र के को हल्ला..., सन्काहाको सनक, हराए के त ? नियमै छैन
- २८ जेठ लेखको खेलमा वेमेल, पात्रोको उपद्रो
- २९ जेठ ग्याँस ... ग्याँस ठर्चाँस, ... लाई भन्दा देखेलाई लाज, राइट अफ वे को अर्थ
- ३० जेठ विदामा पक्षपात, कताको काम कताको कुरा, हामी हुत्तिहारा हौं त ?, स्वर्गको अगाडि नर्क, जब थाइनेहरू पनि सराफी बन्न खोज्छन्
- ३१ जेठ हवाईपत्र कि बसपत्र, ठाउँ न ठहर पढाउने रहर
- ३२ जेठ वर्ष आयो कि हामी थर्कमान, पत्रमञ्जुषा कि पानी मञ्जुषा, पानी नै छैन के पौडी खेल्ने ?
- १ असार सडकमा विरामी छुटपटाउँदा, थोत्रा गाडीका द्रुत गति, न धारामा पानी न घरमा जाँचकी नानी
- २ असार कतै १२ कतै १५ ?, श्रमदान भनेको रक्तदान पो, कवि प्रतिको अचम्मको सम्मान

नोट : बोल्ड गरिएका नामहरू उत्तर दिने संस्थाहरू हुन् । त्यस्ता जवाफी पत्र शीर्षकविना 'उत्तर' अन्तर्गत छापिन्थे ।